

Metoda 18 struktur wyrazowych

Metoda 18 struktur wyrazowych, opracowana przez Ewę Kujawę i Marię Kurzyń, przeznaczona jest do pracy z dziećmi mającymi trudności w czytaniu i pisaniu o charakterze dyslektycznym, dysortograficznym lub dysgraficznym. Metoda sprawdza się na dowolnym etapie zaawansowania dziecka w opanowaniu tych technik i niezależnie od rodzaju zaburzeń funkcji percepcyjno–motorycznych, leżących u ich podłoża. Polega na praktycznym poznawaniu przez dzieci z trudnościami w kształtowaniu się umiejętności czytania, pisania różnorodnych wyrazów uporządkowanych w 18 zestawach ćwiczeń.

Metoda 18 struktur wyrazowych przeznaczona jest zarówno do wyrównywania deficytów u dzieci, które w ogóle nie czytają, jak i dla tych, które opanowały sztukę pisania i czytania w stopniu niezadowalającym. Są to dzieci, które bardzo wolno głoskują, zamieniają, opuszczają lub dodają litery, a także zniekształcają całe wyrazy i zdania. Metoda 18 struktur wyrazowych uczy dziecko posługiwania się sylabą jako częścią wyrazu, a litera lub głoska rozpatrywana jest jako jej element. Autorki metody oznaczyły poszczególne części kolorami. Dużą rolę metodyczną odgrywa kolor – wyodrębnia kolejne sylaby w wyrazie, co ułatwia czytanie i pisanie. Kolor ogranicza pewną całość, którą należy przeczytać oraz zapamiętać. Kolor czerwony przypisany samogłoskom, czarny spółgłoskom, a zielony sylabom.

Celem metody jest nauczyć automatycznego nazywania kształtów fonogramów (kombinacji liter) oraz rozwijać zdolność umieszczania ich w słowie w odpowiedniej kolejności. Dlatego też schemat graficzny, zgodny z zapisem ortograficznym, a nie dźwiękowy stanowi podstawę doboru wyrazów do ćwiczeń. Różnice między zapisem a wymową nie wpływają na porządek prezentowanego materiału słownego. Przy jego doborze nie uwzględnia się wpływu miejsca i sąsiedztwa głosek na wymowę. W ćwiczeniach znajdują się wyrazy, które uczą płynnego odczytywania układów znaków graficznych, jakimi są litery.

Z powodzeniem można ją stosować w pracy z dziećmi, gdy:

- § znają one wszystkie litery lub większość z nich
- § mylą niektóre litery np. graficznie podobne lub odpowiadające głoskom brzmieniowo podobnym
- § w ogóle nie czytają i nie piszą
- § czytają i piszą na niezadowalającym poziomie
- § dysleksja współwystępuje z dysortografią i dysgrafią; – występuje sama dysleksja (lub z dysgrafią)
- § występuje sama dysortografia (lub z dysgrafią)

W omawianej metodzie przestrzegane jest stopniowe i rozłożone w czasie poznawanie wyrazów o konkretnej, jednakowej na danym etapie pracy, budowie literowo-sylabowej. Poznawanie to oparte jest o bogaty i różnorodnie zaprezentowany materiał słowny.

Wykorzystywanych jest 18 różnych typów wyrazów, które różnią się między sobą budową tzn.:

§ liczbą sylab

§ kolejnością ich występowania

§ stopniem złożoności sylab (liczbą liter w każdej sylabie oraz umiejscowieniem tych liter względem siebie)

Metoda 18 struktur wyrazowych jest metodą sylabową, uwzględniającą taki podział wyrazów na sylaby, który akcentuje rozdzielanie spółgłosek sąsiadujących ze sobą u zbiegu sylab. W ściśle ustalonej kolejności wprowadza się 18 typów wyrazów – od najłatwiejszych do najtrudniejszych.

Każdej poznanej strukturze wyrazowej została poświęcona oddzielna część opracowania:

I. część: najprostsze wyrazy 2-sylabowe np. „Ko-za”;

II. część: wyrazy wielosylabowe złożone z prostych zgłosek poznanych w części I np. „Ka-ru-ze-la”;

III. część: proste wyrazy 1-sylabowe np. „Kot”;

IV. część: wyrazy 2-sylabowe złożone z 2 różnych typów poznanych sylab np. „Ko-rał”;

V. część: wyrazy 2-sylabowe powstałe przy zamianie kolejności sylab w stosunku do części IV np. „Bit-wa”;

VI. część: wyrazy złożone z 2 prostych sylab zamkniętych np. „Bał-wan”;

VII. część: wyrazy wielosylabowe złożone z poznanych 2 typów prostych sylab np. „Pap-rot-ka”, „Sa-la-ter-ki”;

VIII. część: wyrazy 1-sylabowe ze zbiegiem spółgłosek w wygłosie np. „Park”;

IX. część: wyrazy 1-sylabowe ze zbiegiem spółgłosek w nagłosie np. „Kra”;

X. część: wyrazy 2-sylabowe powstałe przez połączenie sylaby z części IX z najprostszą sylabą z części I np. „Kra-ta”;

XI. część: wyrazy 2-sylabowe powstałe przez połączenie sylaby z części IX z prostą sylabą z części III np. „Kra-wat”;

XII. część: wyrazy 1-sylabowe – dłuższe ze zbiegiem spółgłosek w nagłosie np. „Kran”;

XIII. część: wyrazy 2-sylabowe powstałe przez połączenie sylaby z części XII z najprostszą sylabą z części I np. „Słom-ka”;

XIV. część: wyrazy 2-sylabowe powstałe przez połączenie sylaby z części XII z prostą sylabą z części III np. „Plas-tyk”;

XV. część: wyrazy 1-sylabowe ze zbiegiem trzech spółgłosek w nagłosie np. „Sklep”;

XVI. część: wyrazy 1-sylabowe ze zbiegiem spółgłosek w nagłosie i wygłosie jednocześnie np. „Kleks”;

XVII. część: wyrazy o różnej strukturze literowo-sylabowej zawierające w jednej sylabie, obok samogłoski literę „i” np. „Ko-biał-ka”;

XVIII. część: wyrazy o różnej liczbie sylab i niejednolitej, zróżnicowanej strukturze np. „Trans-port”, „Chlo-ro-form”

Dobór ćwiczeń i ich układ gwarantuje różnorodność podejścia do bogato prezentowanego materiału słownego i wymaga od dziecka dokonywania wielu operacji niezbędnych w procesie nabywania sprawności w czytaniu i pisaniu. Pozwala to na skuteczne kształcenie i doskonalenie umiejętności czytania i pisania wyrazów o określonej budowie. Praktyczne stosowanie w reedukacji 18 struktur wyrazowych ma szereg zalet. Oto niektóre z nich:

§ możliwość stosowania metody przy występowaniu różnych postaci zaburzeń funkcji percepcyjno-motorycznych;

§ możliwość rozpoczęcia pracy od dowolnej części metody – w zależności od potrzeb, trudności i poziomu dziecka (zawsze jednak o jeden stopień wcześniej, niż dziecko tego wymaga, aby zapewnić mu poczucie sukcesu);

§ przedstawienie gotowego, bardzo bogatego materiału słownego dla każdej z 18 struktur wyrazowych;

§ konsekwentne uporządkowanie ćwiczeń według jasno ustalonych i logicznych kryteriów;

§ zaplanowanie całego toku zajęć terapeutycznych ;

§ możliwość intensywnego, samodzielnego utrwalania i kontynuowania ćwiczeń przez dziecko np. w domu lub po zmianie osoby prowadzącej zajęcia;

§ możliwość wzbogacenia zaproponowanych ćwiczeń własnymi pomysłami przez wkomponowanie ich w odpowiednie miejsca każdej z 18 części opracowania;

§ sprawdzona w praktyce efektywność metody;

§ minimalne nakłady finansowe

Przy posługiwaniu się metodą 18 struktur wyrazowych – jak w ogóle w pracy terapeutycznej – konieczna jest systematyczność, konsekwencja i odpowiedzialność. Należy pamiętać, że w czasie zajęć korekcyjno-kompensacyjnych usprawniamy zaburzone dotychczas procesy, co zawsze wymaga wiele czasu i cierpliwości.

Przygotowała: Renata Godzisz

Pedagog szkolny